

Οι 10 αρχές της Επιστήμης του Πολίτη (Citizen Science)

Η επιστήμη του πολίτη είναι μια ευέλικτη έννοια, η οποία μπορεί να υιοθετηθεί και να εφαρμοστεί σε ποικίλες καταστάσεις και πλαίσια. Οι παρακάτω προτάσεις αναπτύχθηκαν από την επιτροπή για την κοινή χρήση βέλτιστων πρακτικών και την ανάπτυξη ικανοτήτων (Sharing best practice and building capacity) του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Επιστήμη του Πολίτη (European Citizen Science Association). Η συγγραφή των αρχών έγινε με επικεφαλής το μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Λονδίνου, καθώς και με τη συμβολή πολλών μελών του Οργανισμού. Σκοπός είναι η εγκαθίδρυση κάποιων βασικών αρχών, οι οποίες, ως κοινότητα, πιστεύουμε ότι υποστηρίζουν καλές πρακτικές για την Επιστήμη του Πολίτη. Η μετάφραση στην Ελληνική γλώσσα έγινε από τη Μαρία Αριστείδου, μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Open University του Ηνωμένου Βασιλείου και μέλος του ECSA και τη Δέσποινα Κουρέση, μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών.

- 1. Τα προγράμματα (projects) της Επιστήμης του Πολίτη εμπλέκουν ενεργά τους πολίτες σε επιστημονικές προσπάθειες, οι οποίες παράγουν νέα γνώση ή αντίληψη.** Οι πολίτες μπορούν να ενεργούν είτε ως συνεισφέροντες ή συνεργάτες, είτε ως επικεφαλής του προγράμματος και να έχουν ουσιαστικό ρόλο στο έργο.
- 2. Τα προγράμματα της Επιστήμης του Πολίτη έχουν αυθεντικά επιστημονικά αποτελέσματα.** Για παράδειγμα, την απάντηση ενός ερευνητικού ερωτήματος, την ενημέρωση για τη διατήρηση του περιβάλλοντος, αποφάσεις διαχείρισης ή περιβαλλοντική πολιτική.
- 3. Τόσο οι επαγγελματίες επιστήμονες, όσο και οι πολίτες επιστήμονες επωφελούνται από τη συμμετοχή.** Τα οφέλη μπορεί να συμπεριλαμβάνουν τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της έρευνας, ευκαιρίες για μάθηση, προσωπική απόλαυση, κοινωνικά οφέλη, ικανοποίηση από τη συνεισφορά σε επιστημονικές αποδείξεις π.χ. την αντιμετώπιση των τοπικών, εθνικών και διεθνών θεμάτων, και μέσω αυτής, τη δυνατότητα να επηρεαστεί η πολιτική τους.
- 4. Οι πολίτες μπορούν, εφόσον το επιθυμούν, να συμμετέχουν σε πολλαπλά στάδια της επιστημονικής διαδικασίας.** Αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν την ανάπτυξη ερευνητικών ερωτήσεων, το σχεδιασμό της μεθόδου, τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων και την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων.
- 5. Οι πολίτες λαμβάνουν ανατροφοδότηση από το πρόγραμμα.** Για παράδειγμα, πώς χρησιμοποιούνται τα δεδομένα τους και ποια είναι τα αποτελέσματα σε επίπεδο ερευνητικό, πολιτικό και κοινωνικό.
- 6. Η Επιστήμη του Πολίτη θεωρείται μια ερευνητική προσέγγιση όπως κάθε άλλη, με περιορισμούς και προκαταλήψεις, οι οποίες πρέπει να εξεταστούν και να ελεγχθούν.** Ωστόσο, σε αντίθεση με τις παραδοσιακές ερευνητικές προσεγγίσεις, η Επιστήμη του Πολίτη παρέχει την ευκαιρία για μεγαλύτερη συμμετοχή του κοινού και εκδημοκρατισμό της επιστήμης.
- 7. Τα δεδομένα και μετα-δεδομένα στα προγράμματα της Επιστήμης του Πολίτη δημοσιοποιούνται και όπου είναι δυνατόν, τα αποτελέσματα δημοσιεύονται σε μορφή ανοιχτής πρόσβασης.** Η δημοσίευση δεδομένων μπορεί να συμβεί κατά τη διάρκεια ή στο τέλος του προγράμματος, εκτός αν υπάρχουν θέματα ασφάλειας ή ιδιωτικότητας που την εμποδίζουν.
- 8. Οι πολίτες και η συνεισφορά τους αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα του προγράμματος και σε δημοσιεύσεις.**
- 9. Τα προγράμματα της Επιστήμης του Πολίτη αξιολογούνται για τα επιστημονικά τους αποτελέσματα, την ποιότητα των δεδομένων, την εμπειρία των συμμετεχόντων και τον ευρύτερο κοινωνικό ή πολιτικό αντίκτυπο.**
- 10. Οι επικεφαλής των προγραμμάτων Επιστήμης του Πολίτη λαμβάνουν υπόψη νομικά ζητήματα και ζητήματα ηθικής δεοντολογίας σε σχέση με τη συγγραφική ιδιοκτησία, την πνευματική ιδιοκτησία, τις συμφωνίες κοινής χρήσης δεδομένων, το απόρρητο, την αναφορά προέλευσης και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις οποιασδήποτε δραστηριότητας.**